

ଜାଗ ବନ୍ଧନହରା

● ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ
(୧୯୧୭-୧୯୮୭)

କବି ପରିଚୟ :

ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଜିଲ୍ଲାର ଚଣାହାଟ ଗ୍ରାମରେ କବି ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର କବିତା ରଚନା ପାଇଁ ‘ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ’ ଜରିଆରେ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା ତହିଁରେ ସେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦର ପ୍ରଥମ ଅଧିବେଶନରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସଂଗୀତ ରୂପେ ଏହି କବିତାଟି ଗାନ କରାଯାଇଥିଲା । ରକ୍ତଶିଖା, ଛାଇର ଛିଟା, ଅଲୋଡ଼ାଲୋଡ଼ା, ଅବାନ୍ତର, କିଞ୍ଚିତ ଆଦି କବିତା ସଂକଳନ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟକୃତିର ସାର୍ଥକ ପରିଚୟ । ‘ଅବାନ୍ତର’ କବିତା ପୁସ୍ତକ ପାଇଁ ସେ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ଦ୍ଵାରା ପୁରସ୍କୃତ ।

ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ଓ ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସାମାଜିକ ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଓ ମାନବବାଦର ଜୟଗାନ ଏହି କବିତାର ଅନ୍ତଃସ୍ଵର ।

ନବୀନଯୁଗର ତରୁଣ ଜାଗରେ

ଜାଗ ବନ୍ଧନହରା,

ବନ୍ଧ ଶୋଣିତେ ଲକ୍ଷ ଜୀବନେ

ଖେଳାଅ ଆଲୋକଧାରା । ୦।

ଛିନ୍ନ କରରେ ବନ୍ଧନରାଜି

କୁନ୍ଦନ ହେଉ ଶେଷ,

ଲୁପ୍ତ ହେଉରେ ଜାତି ଉପଜାତି

ଖଣ୍ଡିତ ଶତ ଦେଶ ।

ମହାମାନବର ଶଙ୍ଖ ଶବ୍ଦେ ଶମୁରେ ଦୁଃଖ ଭାଳା

ଜାଗ ବନ୍ଧନହରା । ୧।

‘ମରଣ ଦୁଆରେ ଚରଣ ଅରପି
ଗାଆରେ ଅମର ଗାନ,
ପୋଛିଦିଅ ଆଜି ମାନବ ଶିରସ୍ତୁ
ସଂଚିତ ଅପମାନ,
ଲଂଘି ବନାନୀ ଶୈଳ ସାଗର
ତୁରରେ ତିମିର କାରା । ୨।

ମରୁ ପଥେ ପଥେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଵଜି
ଯାତ୍ରା କର ହେ କର,
ସ୍ଵୟନ ବହି ଅନ୍ତରେ କୋଟି
ପ୍ରଦୀପ ଉଜ୍ଜେ ଧର ।
ଶକ୍ତିତ ହେଉ କଂପିତ ପ୍ରାଣେ
ଚନ୍ଦ୍ର ତପନ ତାରା । ୩।

ସନ୍ଧାନୀ ତବ ସନ୍ଧାନ ପଥେ
କଣ୍ଠକ ଟେକେ ଶିର,
ସମ୍ମୁଖେ ତବ କୁହେଲି ରତନ
ମୋହ ମମତାର ନୀର ।
ଭିନ୍ନ କରି ସେ ତନ୍ତ୍ରା-ପରଶ
ହସାଅ ଭୁବନ ସାରା । ୪।

ଚିରି ଅତୀତର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ
ଜାଗ ଆହେ ଭବିଷ୍ୟତ,
ତୁର୍ଣ୍ଣ କରୁରେ ସ୍ୟନ୍ଦନ ତବ
ପୀଡ଼ନର ପରବତ ।
ଭାଜି ପଡୁ ଆଜି ଅର୍ଗଳ ରାଜି
ଘେନ ବିଜୟର ମାଳା,
ଜାଗ ବନ୍ଧନହରା ।

ସୂଚନା :

ବନ୍ଧନହରା	-	ସକଳ ପ୍ରକାରର ବନ୍ଧନରୁ ଶିରସ୍ତୁଁ	-	ମୁଣ୍ଡରୁ
		ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ସ୍ବୟନ	-	ଶିହରଣ, କମ୍ପନ
ଶୋଷିତ	-	ରକ୍ତ	-	ଶକ୍ତିତ
ଛିନ୍ନ	-	ଛିଣ୍ଡେଇବା	-	ତନ୍ଦ୍ରା
ଲୁପ୍ତ	-	ଲୋପ ପାଇଥିବା	-	ନିଦ୍ରା
ଶମ୍ଭୁ	-	ପ୍ରଶମିତ ହେଉ, କମିଯାଉ	-	ଦୁର୍ବଳ
ଅମର ଗାନ	-	ଚିରନ୍ତନ ଗୀତି	-	ରଥ
		ଅଗ୍ନି	-	ବନ୍ଧନ (ଯୁଦ୍ଧ)

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।
ନବଯୁଗର _____ ମାନଙ୍କୁ ଜାଗି ଉଠିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି ।
(ଶୋଷିତ, କୃଷକ, ବୃଦ୍ଧ, ତରୁଣ)
୨. ଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟି ବାଛି ପାଦ ପୂରଣ କର ।
ଲକ୍ଷ ଜୀବନେ ଖେଳାଅ _____ ।
(ସମାଜବାଦୀଧାରା, ଆଲୋକଧାରା, ଉତ୍ସାହବାଣୀ, ଅନ୍ଧକାରଧାରା)
୩. ‘ସଞ୍ଚିତ’ କେଉଁ ପଦ ?
(ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ, ସର୍ବନାମ, ଅବ୍ୟୟ)
୪. କେଉଁଟି ‘ତିମିର’ର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ହେବ ଲେଖ ।
(କ) ଅନ୍ଧାର (ଖ) ରାତ୍ରି (ଗ) ସନ୍ଧ୍ୟା (ଘ) କଳା
୫. ତନ୍ଦ୍ରାପରଶ କେଉଁ ସମାସ ?
(କର୍ମଧାରୟ, ସଂସ୍କୃତପୁରୁଷ, ପଞ୍ଚମୀ ତତ୍ପୁରୁଷ, ବହୁବ୍ରୀହି)
୬. ‘ଭୁବନ’ – ଏହିପରି ‘ଅନ’ ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଥିବା ଗୀତି ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।
୭. ‘ନିର୍ଝର’ ଶବ୍ଦର ସନ୍ଧି ବିଚ୍ଛେଦ କଲେ କ’ଣ ହେବ ?
(କ) ନିଃ+ଝର (ଖ) ନିର+ଝର (ଗ) ନି+ଝର (ଘ) ନୀ+ଝର

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୮. ବନ୍ଦନହରା କେଉଁମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି ?
୯. କେଉଁଠାରେ ଆଲୋକଧାରୀ ଖେଳାଇବାକୁ କବି କହିଛନ୍ତି ?
୧୦. କବି କ'ଣ ଲୁପ୍ତ ହେବାକୁ କହିଛନ୍ତି ?
୧୧. କାହାର ଶଙ୍ଖଧ୍ବନିରେ ଦୁଃଖ ଜ୍ୱାଳା ପ୍ରଶମିତ ହେବ ?
୧୨. କେଉଁଠାରେ ଅମର ଗାନ ଗାଇବାପାଇଁ କବି କହିଛନ୍ତି ?
୧୩. ତିମିରକାରୀ ଭାଙ୍ଗିଦେବା କଥା କବି କାହିଁକି କହିଛନ୍ତି ?
୧୪. ମରୁ ପଥରେ କବି କ'ଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି ?
୧୫. 'ସମ୍ମୁଖେ ତବ' - 'ତବ' ଏଠାରେ କାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୁହାଯାଇଛି ?
୧୬. ଭୁବନସାରା ହସାଇବା ପାଇଁ କ'ଣ ଭିନ୍ନ କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଛି ?
୧୭. ଭବିଷ୍ୟତର ତରୁଣମାନେ କ'ଣ କଲେ ଜାଗି ଉଠିବେ ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?
୧୮. ବିଜୟର ମାଳା ଘେନିବା ପୂର୍ବରୁ କ'ଣ ହେଉ ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?

ସପ୍ତସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ :

୧୯. ମରଣ ଦୁଆରେ   ଚରଣ ଅରପି
                                                 ଗାଥରେ ଅମର ଗାନ
                                                 ଯୋଛନ୍ତି ଆଜି   ମାନବ ଶିରସୁଁ
                                                 ସଂଚିତ ଅପମାନ ।
୨୦. ଭିନ୍ନ କରି ସେ   ତନ୍ମୟ ପରଶ
                                                 ହସାଅ ଭୁବନ ସାରା
୨୧. ଭାଜି ପଡୁ ଆଜି   ଅର୍ଗଳ ରାଜି
                                                 ଘେନ ବିଜୟର ମାଳା ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୨୨. ଏକ ସାର୍ଥକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଗୀତିକା ଭାବରେ ‘ଜାଗ ବନ୍ଦନହରା’ କବିତାର ମର୍ମ ଆଲୋଚନା କର ।
୨୩. ନବଯୁଗର ଚରୁଣମାନଙ୍କୁ ଯୁଗର ଆହ୍ୱାନ ସଂପର୍କରେ କବି କ’ଣ କହିଛନ୍ତି ବିଚାର କର ।
୨୪. ‘ଜାଗ ବନ୍ଦନହରା’ କବିତାରେ ବନ୍ଦନରାଜିକୁ ଛିନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ କବି ଦେଇଥିବା ଆହ୍ୱାନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କର ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ:

୨୫. ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।
୨୬. ତୁମର ପ୍ରିୟସାଙ୍ଗ ନିକଟକୁ ନବଯୁଗର ଆହ୍ୱାନ ସଂପର୍କରେ ଚିଠି ଲେଖ ।

